

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2018/958**2018 m. birželio 28 d.****dėl proporcingumo patikros prieš priimant naujas profesijų reglamentavimo nuostatas**

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 46 straipsnį, 53 straipsnio 1 dalį ir 62 straipsnį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

pasikonsultavę su Regionų komitetu,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽²⁾,

kadangi:

- (1) laisvė pasirinkti profesiją yra pagrindinė teisė. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) užtikrinama laisvė pasirinkti profesiją, taip pat laisvė užsiimti verslu. Laisvas darbuotojų judėjimas, įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas yra pagrindiniai Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) įtvirtinti vidaus rinkos principai. Todėl nacionalinėmis taisyklėmis, kuriomis nustatomos galimybės užsiimti reglamentuojamomis profesijomis, neturėtų būti sudaroma nepagrįstų ar neproporcingų kliūčių naudotis tomis pagrindinėmis teisėmis;
- (2) nesant konkrečių nuostatų, kuriomis suderinami Sąjungos teisėje pateikti reikalavimai dėl galimybės užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, valstybės narės kompetentingos nuspręsti, ar reikia reglamentuoti profesiją ir kaip tą daryti, atsižvelgiant į nediskriminavimo ir proporcingumo principus;
- (3) proporcingumo principas – vienas iš pagrindinių Sąjungos teisės principų. Vadovaujantis teismų praktika ⁽³⁾ nacionalinės priemonės, kurios gali trukdyti naudotis pagal SESV garantuotomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurių jų vykdymas gali būti mažiau patrauklus, turėtų atitikti keturias sąlygas, t. y. jos turėtų: būti taikomos laikantis nediskriminavimo principo; būti pagrįstos viešojo intereso tikslais; tinkamos užtikrinti, kad jomis siekiamas tikslas bus pasiektas; ir neviršyti to, kas būtina tam tikslui pasiekti;
- (4) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/36/EB ⁽⁴⁾ įtvirtinta pareiga valstybėms narėms atlikti reikalavimų, kuriais ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, proporcingumo vertinimą ir pateikti to vertinimo rezultatus Komisijai, taip pradedant „abipusio vertinimo procesą“. Tas procesas reiškia, kad valstybės narės turi patikrinti visus savo teisės aktus, kurie susiję su visomis jų teritorijoje reglamentuojamos profesijomis;
- (5) abipusio vertinimo proceso rezultatai parodė, kad nėra pakankamai aišku, kokius kriterijus valstybės narės turėtų naudoti vertindamos reikalavimų, kuriais ribojamos galimybės užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, proporcingumą; taip pat pastebėtas nevienodas tokių reikalavimų vertinimas visais reglamentavimo lygmenimis. Siekiant išvengti vidaus rinkos susiskaidymo ir pašalinti kliūtis, trukdančias pradėti ir vykdyti tam tikrą darbo pagal sutartį ar savarankiško darbo veiklą, Sąjungos lygmeniu turėtų būti laikomasi bendro požiūrio, kuris užkirstų kelią neproporcingoms priemonėms;
- (6) 2015 m. spalio 28 d. komunikate „Bendrosios rinkos tobulinimas. Daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“ Komisija pabrėžė, kad reikia patvirtinti analitinę proporcingumo sistemą, kurią valstybės narės naudotų persvarsydamos esamas ar siūlydamos naujas profesijų reglamentavimo nuostatas;

⁽¹⁾ OL C 288, 2017 8 31, p. 43.

⁽²⁾ 2018 m. birželio 14 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2018 m. birželio 21 d. Tarybos sprendimas.

⁽³⁾ 1995 m. lapkričio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo, byloje *Gebhard*, C-55/94, ECLI:ES:C:1995:411, 37 punktas.

⁽⁴⁾ 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, 2005 9 30, p. 22).

- (7) šia direktyva siekiama nustatyti proporcingumo vertinimų, kuriuos valstybės narės turi atlikti prieš nustatydamos naujas ar iš dalies keisdamos esamas profesijų reglamentavimo nuostatas, siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą, kartu užtikrinant skaidrumą ir aukšto lygio vartotojų apsaugą;
- (8) į šios direktyvos taikymo sritį patenkančios veiklos turėtų apimti reglamentuojamas profesijas, kurioms taikoma Direktyva 2005/36/EB. Ši direktyva turėtų būti taikoma reikalavimams, kuriais ribojama galimybė užsiimti valstybėse narėse jau reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, taip pat naujomis profesijomis, kurių reglamentavimo galimybę valstybės narės svarsto. Ši direktyva turėtų būti taikoma kartu su Direktyva 2005/36/EB, nepažeidžiant kitų atskiruose Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų nuostatų, susijusių su galimybe užsiimti konkrečia reglamentuojama profesija ar ja verstis;
- (9) šia direktyva nedaromas poveikis valstybių narių kompetencijai apibrėžti ir organizuoti savo švietimo ir profesinio mokymo sistemų, visų pirma, kiek tai susiję su jų galimybe deleguoti profesinėms organizacijoms teisę organizuoti arba prižiūrėti profesinį rengimą. Ši direktyva neturėtų būti taikoma nuostatomis, kuriomis neribojamos galimybės užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, įskaitant, redakcinius pakeitimus, techninius mokymo kursų turinio pritaikymus arba mokymo nuostatų modernizavimą. Jei profesinis rengimas apima atlyginamą veiklą, turėtų būti užtikrinta įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas;
- (10) tais atvejais, kai valstybės narės perkelia į nacionalinę teisę konkrečius reikalavimus, susijusius su tam tikros profesijos reglamentavimu, nustatytus atskirame Sąjungos akte, pagal kurį valstybėms narėms nepaliekama konkretaus perkėlimo į nacionalinę teisę būdo pasirinkimo laisvės, proporcingumo vertinimas, kaip to reikalaujama pagal šios direktyvos konkrečius nuostatas, neturėtų būti taikomas;
- (11) valstybės narės turėtų turėti galimybę remtis bendrąja reglamentavimo sistema, pagrįsta aiškiai apibrėžtomis teisinėmis sąvokomis, susijusiomis su skirtingais profesijų reglamentavimo būdais Sąjungoje. Yra keletas profesijų reglamentavimo būdų: pavyzdžiui, galimybė užsiimti tam tikra veikla ar ja verstis suteikiama tik tam tikros profesinės kvalifikacijos turėtojams. Valstybės narės taip pat gali reglamentuoti vieną iš profesinės veiklos vykdymo būdų, nustatydamos profesinių vardų naudojimo sąlygas arba nustatydamos kvalifikacinius reikalavimus tik savarankiškai dirbantiems asmenims, atlyginimus gaunantiems specialistams, arba valdytojams ar įmonių teisiniais atstovams, visų pirma kai veiklą vykdo juridinis asmuo kaip konkrečios specializacijos įmonė;
- (12) prieš priimdamos naujas arba iš dalies keisdamos esamas įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, valstybės narės turėtų įvertinti tokių nuostatų proporcingumą. Vertinimo mastas turėtų būti proporcingas įtvirtinamos nuostatos pobūdžiui, turiniui ir poveikiui;
- (13) pagrindimo ir proporcingumo įrodymo našta tenka valstybėms narėms. Todėl valstybės narės taikomo pagrįsto reglamentavimo priežastys turi būti papildytos valstybės narės patvirtintos priemonės tinkamumo ir proporcingumo analize bei konkrečiais įrodymais, pagrindžiančiais argumentus. Nors valstybė narė nebūtinai turi atlikti specialų tyrimą arba pateikti specialios formos įrodymų arba medžiagos, kuriais tokios priemonės proporcingumas būtų nustatomas prieš ją priimant, valstybė narė turėtų atlikti objektyvią analizę, kuria, atsižvelgiant į tos valstybės narės konkrečias aplinkybes, įrodoma, jog esama realaus pavojaus, kad viešojo intereso tikslai nebus pasiekti;
- (14) valstybės narės turėtų atlikti proporcingumo vertinimus objektyviai ir nepriklausomai, įskaitant tuos atvejus, kai profesija yra reglamentuojama netiesiogiai, suteikiant įgaliojimus tą reglamentavimą atlikti konkrečiai profesinei organizacijai. Tie vertinimai gali apimti nuomonę, kurią pateikė nepriklausoma institucija, įskaitant esamas nacionaliniame teisėkūros procese dalyvaujančias institucijas, kuriai atitinkamos valstybės narės patiki tokią nuomonę parengti. Tai ypač svarbu tais atvejais, kai vertinimą atlieka vietos valdžios institucijos, reguliavimo institucijos ar profesinės organizacijos, kurios dėl to, kad geriau supranta vietos sąlygas ir turi specialių žinių, tam tikrais atvejais galėtų geriau nustatyti, kaip geriausiai pasiekti viešojo intereso tikslus, bet kurių politikos priemonių pasirinkimas galėtų būti naudingesnis jau veiklą vykdančioms subjektams, lyginant su naujais rinkos dalyviais;
- (15) reikėtų stebėti naujų arba iš dalies pakeistų nuostatų, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, proporcingumą po jų priėmimo. Reglamentuojamas profesijas ribojančių nacionalinių priemonių proporcingumo peržiūra turėtų būti pagrįsta ne tik tos nacionalinės priemonės tikslu jos priėmimo metu, bet ir jos poveikiu, kuris vertinamas ją priėmus. Nacionalinės priemonės proporcingumo vertinimas turėtų būti grindžiamas pokyčiais, kurie reglamentuojamų profesijų srityje įvyko nuo to laiko, kai priemonė buvo priimta;

- (16) kaip patvirtinta pagal nusistovėjusią teismų praktiką, draudžiamas bet koks dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais ribojama įsisteigimo laisvė ar laisvė teikti paslaugas, atsiradęs ribojimas, įskaitant diskriminaciją dėl pilietybės arba gyvenamosios vietos;
- (17) kai galimybė imtis darbo pagal darbo sutartį ar savarankiško darbo veiklos ir ją vykdyti priklauso nuo atitikties tam tikriems reikalavimams, susijusiems su valstybių narių tiesiogiai ar netiesiogiai reglamentuojamomis konkrečiomis profesinėmis kvalifikacijomis, būtina užtikrinti, kad tokie reikalavimai būtų grindžiami viešojo intereso tikslais, kaip antai tikslais SESV prasme, t. y. viešosios politikos, viešojo saugumo ir visuomenės sveikatos tikslais, arba privalomomis viešojo intereso priežastimis, pripažintomis Teisingumo Teismo praktikoje. Būtina paaiškinti, kad privalomoms Teisingumo Teismo pripažintoms viešojo intereso priežastims priskiriamos tokios priežastys kaip antai: socialinės apsaugos sistemos finansinės pusiausvyros išlaikymas; vartotojų, paslaugų gavėjų apsauga, įskaitant amatų kokybės užtikrinimą, ir darbuotojų apsauga; tinkamo teisingumo vykdymo užtikrinimas; prekybos sandorių sąžiningumo užtikrinimas; kova su sukčiavimu ir mokesčių slėpimo ir mokesčių vengimo prevencija bei fiskalinės priežiūros veiksmingumas; transporto sauga; aplinkos ir miesto aplinkos apsauga; gyvūnų sveikata; intelektinė nuosavybė; nacionalinio istorinio ir meninio paveldo apsauga ir išsaugojimas; socialinės politikos tikslai; ir kultūros politikos tikslai. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, išskirtinai ekonominės priežastys, kaip antai nacionalinės ekonomikos rėmimas pažeidžiant pagrindines laisves, taip pat išskirtinai administracinės priežastys, kaip antai patikrinimų atlikimas ar statistinių duomenų rinkimas, negali būti laikomos privalomomis viešojo intereso priežastimis;
- (18) pačios valstybės narės turi nustatyti apsaugos, kurią jos nori suteikti viešojo intereso tikslams, lygį ir tinkamą reglamentavimo lygį, atsižvelgiant į proporcingumo principą. Tai, kad viena valstybė narė taiko mažiau griežtas taisykles negu kita valstybė narė, nereiškia, kad pastarosios valstybės narės taisyklės yra neproporcingos ir todėl nesuderinamos su Sąjungos teise;
- (19) kalbant apie visuomenės sveikatos apsaugą, pagal SESV 168 straipsnio 1 dalį nustatant ir įgyvendinant visas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis turi būti užtikrinama aukšto lygio žmonių sveikatos apsauga. Ši direktyva visiškai atitinka tą tikslą;
- (20) siekdamas užtikrinti, kad nuostatos, kurias jos nustato, ir esamų nuostatų pakeitimai būtų proporcingi, valstybės narės turėtų atsižvelgti į proporcingumo vertinimo kriterijus ir papildomus kriterijus, kurie yra svarbūs nagrinėjamai reglamentuojamai profesijai. Jei valstybė narė ketina reglamentuoti profesiją ar iš dalies pakeisti esamas taisykles, reikėtų atsižvelgti į su siekiamais viešojo intereso tikslais susijusios rizikos pobūdį, visų pirma riziką paslaugos gavėjams, įskaitant vartotojus, specialistams ar trečiosioms šalims. Be to, reikėtų atsižvelgti į tai, kad profesinių paslaugų srityje paprastai vyrauja vartotojų ir specialistų turimos informacijos asimetrija, nes specialistai turi aukšto lygio techninių žinių, kurių vartotojai gali neturėti;
- (21) su profesine kvalifikacija susiję reikalavimai turėtų būti laikomi būtinais tik tada, kai esančios priemonės, kaip antai produktų saugos srities teisės aktai ar vartotojų apsaugos teisės aktai, negali būti laikomos tinkamomis ar iš tikrųjų veiksmingomis iškeltam tikslui pasiekti;
- (22) siekiant patenkinti proporcingumo reikalavimą, priemonė turėtų būti tinkama siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti. Priemonė turėtų būti laikoma tinkama siekiamų tikslų įgyvendinimui užtikrinti tik tada, jei ja iš tikrųjų siekiama įgyvendinti tą tikslą nuosekliai ir sistemingai, pavyzdžiui, kai su tam tikra veikla susijusi panaši rizika yra šalinama panašiu būdu ir kai atitinkamų apribojimų išimtys yra taikomos atsižvelgiant į nustatytą tikslą. Be to, nacionalinė priemonė turėtų veiksmingai prisidėti įgyvendinant siekiamą tikslą, todėl, jeigu jos poveikio vietoje negalima pagrįsti, ji neturėtų būti laikoma tinkama;
- (23) valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti į bendrą priemonės poveikį laisvam asmenų ir paslaugų judėjimui Sąjungoje, vartotojų galimybėms rinktis ir teikiamų paslaugų kokybei. Tuo remdamasi, valstybės narės visų pirma turėtų nustatyti, ar galimybės užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, apribojimo aprėptis yra proporcinga siekiamų tikslų svarbai ir numatomi naudai;
- (24) valstybės narės turėtų palyginti nagrinėjamą nacionalinę priemonę su alternatyviomis ir mažiau ribojančiomis priemonėmis, kuriomis būtų pasiekti ties patys tikslai taikant mažiau apribojimų. Kai priemonės yra grindžiamos tik vartotojų apsauga ir kai nustatyta rizika apsiriboja specialisto ir vartotojo santykiais ir todėl nedaromas neigiamas poveikis trečiosioms šalims, valstybės narės turėtų įvertinti, ar jų tikslo galėtų būti siekiama mažiau ribojančiomis priemonėmis nei priskirtos specialisto veiklos rūšys. Pavyzdžiui, kai vartotojai gali pagrįstai pasirinkti,

ar naudotis kvalifikuoto specialisto paslaugomis, ar ne, turėtų būti naudojamos mažiau ribojančios priemonės, pavyzdžiui, taikant profesinio vardo apsaugą ar įtraukimą į profesinį registrą. Reglamentavimas nustatant priskirtas veiklos rūšis ir taikant saugomą profesinį vardą turėtų būti svarstomas tais atvejais, kai tomis priemonėmis siekiama išvengti didelės žalos viešojo intereso tikslams, kaip antai visuomenės sveikatai;

- (25) kai tinkama, atsižvelgiant į nagrinėjamos priemonės pobūdį ir turinį, valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į šiuos aspektus: profesijai priskiriamų profesinės veiklos rūšių aprėpties ir reikalaujamos profesinės kvalifikacijos ryšį; užduočių sudėtingumą, visų pirma dėl reikalaujamo mokymo ar patirties lygio, pobūdžio ir trukmės; skirtingų būdų įgyti profesinę kvalifikaciją buvimą; tai, ar tam tikriems specialistams priskirta veikla gali sutapti su kitų specialistų veikla; ir autonomiškumo lygį užsiimant reglamentuojama profesija, visų pirma tais atvejais, kai su reglamentuojama profesija susijusi veikla vykdoma esant tinkamai kvalifikuoto specialisto kontrolei ir atsakomybei;
- (26) šioje direktyvoje atsižvelgiama į mokslinę ir technologinę pažangą ir ją prisidedama prie tinkamo vidaus rinkos veikimo, be kita ko, skaitmeninėje aplinkoje. Atsižvelgiant į technologinių pokyčių ir mokslo plėtros spartą, kai kurių profesijų, ypač elektroninėmis priemonėmis teikiamų profesinių paslaugų, atveju gali būti labai svarbu atnaujinti reikalavimus norintiems užsiimti ta profesija. Valstybei narei reglamentuojant profesiją reikėtų atsižvelgti į tai, kad mokslo ir technologijų plėtra gali sumažinti arba padidinti specialistų ir vartotojų turimos informacijos asimetriją. Tais atvejais, kai mokslo ir technologijų plėtra kelia didelę riziką viešojo intereso tikslams, valstybės narės prireikus turi paskatinti specialistus neatsilikti nuo tų pokyčių;
- (27) valstybės narės turėtų išsamiai įvertinti aplinkybes, kuriomis priemonė priimama ir įgyvendinama, ir, visų pirma, patikrinti naujų ar iš dalies pakeistų nuostatų poveikį, kai jos taikomos kartu su kitais reikalavimais, kuriais ribojama galimybė užsiimti profesija ar ja verstis. Tam tikros veiklos pradėjimas ir vykdymas gali būti priklausomas nuo keleto reikalavimų laikymosi, kaip antai su profesijos organizavimu susijusių taisyklių, privalomos narystės profesinėje organizacijoje ar įstaigoje, profesinės etikos, priežiūros ir atsakomybės. Todėl valstybės narės, vertindamos naujų ar iš dalies pakeistų nuostatų poveikį, turėtų atsižvelgti į esamus reikalavimus, įskaitant tęstinį profesinį tobulinimą, privalomą narystę profesinėje organizacijoje ar įstaigoje, registracijos ar patvirtinimo sistemas, kiekybinius apribojimus, specialius teisinio statuso reikalavimus ir su akcijų valdymu susijusius reikalavimus, teritorinius apribojimus, daugiasričius apribojimus ir nesuderinamumo taisykles, draudimo reikalavimus, kalbos mokėjimo reikalavimus tiek, kiek reikia, kad būtų galima užsiimti profesija, fiksuoto minimalaus ir (arba) maksimalaus tarifo reikalavimus ir su reklama susijusius reikalavimus;
- (28) papildomų reikalavimų nustatymas gali būti naudingas viešojo intereso tikslams siekti. Vien tai, kad turėtų būti vertinamas jų atskiras ar bendras poveikis, dar nereiškia, kad tie reikalavimai yra *prima facie* neproporcingi. Pavyzdžiui, tęstinio profesinio tobulinimo reikalavimas gali būti tinkamas būdas siekiant užtikrinti, kad specialistai neatsilikėtų nuo pažangos savo atitinkamose srityse tiek, kiek naujiems specialistams dėl to nenustatomos diskriminacinės ir neproporcingos sąlygos. Panašiai privaloma narystė profesinėje organizacijoje ar įstaigoje gali būti laikoma tikslinga, kai valstybė toms profesinėms organizacijoms ar įstaigoms patiki užtikrinti atitinkamų viešojo intereso tikslų siekimą, pavyzdžiui, tikrinant, ar teisėtai užsiimama profesine praktika, arba organizuojant tęstinį profesinį rengimą ar jį prižiūrint. Tais atvejais, kai tam tikros profesijos nepriklausomumas negali būti pakankamai užtikrinamas kitomis priemonėmis, valstybės narės galėtų apsvarstyti galimybę taikyti apsaugos priemones, kaip antai apriboti profesijai nepriklausančių asmenų akcijų turėjimą, ar numatyti, kad daugumą balsavimo teisių turi turėti asmenys, užsiimantys atitinkama profesine veikla, su sąlyga, kad tokios priemonės nevirsytų to, kas būtina, kad būtų apsaugoti viešojo intereso tikslai. Valstybės narės galėtų apsvarstyti galimybę nustatyti fiksuotą minimalių ir (arba) maksimalių tarifų reikalavimus, kurių turi laikytis paslaugų teikėjai, ypač kiek tai susiję su paslaugomis, kai tai būtina siekiant veiksmingai taikyti išlaidų kompensavimo principą, jei toks apribojimas yra proporcingas ir, jei būtina, numatytos nukrypti nuo minimalių ir (arba) maksimalių tarifų leidžiančios nuostatos. Jeigu nustatyti papildomi reikalavimai atkartoja reikalavimus, kuriuos valstybės narės jau yra nustačiusios kitose taisyklėse arba procedūrose, tokie reikalavimai negali būti laikomi proporcingais siekiant numatyto tikslo;
- (29) pagal Direktyvos 2005/36/EB II antraštinę dalį valstybės narės negali nustatyti paslaugų teikėjams, įsisteigusiems kitoje valstybėje narėje ir teikiantiems paslaugas laikinai ir kartais, reikalavimų ar apribojimų, kurie draudžiami toje direktyvoje, kaip antai, leidimų suteikimo, registracijos ar narystės profesinėje organizacijoje ar įstaigoje arba atstovybės steigimo priimančiosios valstybės narės teritorijoje galimybės įgyti reglamentuojamą profesiją ar ją verstis tikslais. Valstybės narės prireikus turi teisę reikalauti, kad paslaugų teikėjai, norintys laikinai teikti paslaugas, pateiktų informaciją, parengdami raštišką deklaraciją, kuri turi būti pateikta prieš pirmą kartą teikiant paslaugas ir kasmet atnaujinama. Todėl, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas profesinėms paslaugoms teikti, reikia, atsižvelgiant į laikinai arba kartais teikiamos paslaugos pobūdį, priminti, kad tie reikalavimai, kaip antai, automatinės laikinosios registracijos arba pro forma narystės profesinėje organizacijoje ar įstaigoje, išankstinių deklaracijų ir dokumentų

reikalavimai, taip pat rinkliavos ir mokesčiai turėtų būti proporcingi. Šie reikalavimai neturėtų neproporcingai apsunkinti paslaugos teikėjų ir jie neturėtų kliudyti naudotis paslaugų teikimo laisve ar daryti tokių naudojimąsi mažiau patraukliu. Valstybės narės visų pirma turėtų įvertinti, ar reikalavimas pateikti tam tikrą informaciją ir dokumentus pagal Direktyvą 2005/36/EB ir galimybę gauti daugiau informacijos apie administracinę valstybių narių bendradarbiavimą per Vidaus rinkos informacinę sistemą, yra proporcingi ir ar jų pakanka norint išvengti rimtos rizikos, kad paslaugų teikėjai apeis taikytinas taisykles. Tačiau ši direktyva neturėtų būti taikoma priemonėms, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi taikytinų įdarbinimo sąlygų;

- (30) kaip patvirtina nusistovėjusi teismų praktika, žmonių sveikata ir gyvybė užima svarbiausią vietą tarp SESV saugomų interesų. Todėl valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti į tikslą užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos apsaugą vertinant reikalavimus, keliamus sveikatos priežiūros profesijoms, pavyzdžiui, išskirtinai numatytos veiklos rūšys, profesinio vardo apsauga, tęstinis profesinis tobulinimas arba taisyklės, susijusios su profesijos organizavimu, profesine etika ir priežiūra, kartu laikantis būtiniausių rengimo reikalavimų, nustatytų Direktyvoje 2005/36/EB. Valstybės narės visų pirma turėtų užtikrinti, kad sveikatos priežiūros profesijų, turinčių poveikį visuomenės sveikatai ir pacientų saugumui, reglamentavimas būtų proporcingas ir padėtų užtikrinti galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas, kurios Chartijoje pripažįstamos kaip pagrindinė teisė, taip pat galimybes piliečiams savo teritorijoje gauti saugias, aukštos kokybės ir veiksmingas sveikatos priežiūros paslaugas. Nustatant sveikatos priežiūros paslaugų politikos priemones turėtų būti atsižvelgta į būtinybę užtikrinti paslaugos prieinamumą ir aukštą kokybę, pakankamą ir saugų aprūpinimą vaistais, atsižvelgiant į visuomenės sveikatos poreikius atitinkamos valstybės narės teritorijoje, taip pat į sveikatos priežiūros specialistų profesinį nepriklausomumą. Sveikatos priežiūros profesijų reglamentavimo pagrindimo atžvilgiu valstybės narės turėtų atsižvelgti į tikslą užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos apsaugą, įskaitant piliečių prieigą prie aukštos kokybės sveikatos priežiūros paslaugų, ir pakankamą ir saugų aprūpinimą vaistais, atsižvelgiant į šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytą veiksmų laisvę;
- (31) siekiant tinkamo vidaus rinkos veikimo svarbu užtikrinti, kad valstybės narės, prieš priimdamos naujus ar iš dalies keisdamos esamus reikalavimus, kuriais ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, suteiktų piliečiams, atstovų asociacijoms ir kitiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant socialinius partnerius, informaciją. Valstybės narės turėtų įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus ir suteikti jiems galimybę pareikšti savo nuomonę. Kai tikslinga ir tinkama, valstybės narės turėtų vykdyti viešas konsultacijas, laikydamosi savo nacionalinių procedūrų;
- (32) valstybės narės taip pat turėtų visapusiškai atsižvelgti į piliečių teises kreiptis į teismą, garantuojamas pagal Chartijos 47 straipsnį ir Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 19 straipsnio 1 dalį. Iš to išplaukia, kad, vadovaujantis nacionalinėje teisėje nustatytais procedūromis ir konstituciniais principais, nacionaliniai teismai turėtų galėti įvertinti į šios direktyvos taikymo sritį patenkančių reikalavimų proporcingumą, siekdami užtikrinti, kad kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo turėtų teisę į veiksmingą teisinę gynybą laisvės pasirinkti profesiją, laisvės pasinaudoti įsisteigimo teise ir laisvės teikti paslaugas apribojimų atžvilgiu;
- (33) siekdamas keisti informacija apie geriausią praktiką, valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kad skatintų dalintis tinkama ir reguliariai atnaujinama informacija su kitomis valstybėmis narėmis apie reglamentuojamas profesijas bei apie tokio reglamentavimo poveikį. Komisija turėtų sudaryti palankesnes sąlygas tokiam valstybių narių keitimuisi;
- (34) siekiant padidinti skaidrumą ir skatinti palyginamais kriterijais grindžiamą proporcingumo vertinimą, valstybių narių pateikiama informacija, nedarant poveikio SESV 346 straipsniui, turėtų būti lengvai prieinama reglamentuojamų profesijų duomenų bazėje, taip suteikiant galimybę kitoms valstybėms narėms ir suinteresuotosioms šalims pateikti savo pastabas Komisijai ir atitinkamai valstybei narei. Komisija turėtų tinkamai atsižvelgti į tas pastabas savo suvestinėje ataskaitoje, rengiamoje pagal Direktyvą 2005/36/EB;
- (35) kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą ir išvengti neproporcingų apribojimų užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis – valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl siūlomo veiksmo masto tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šia direktyva nustatomos taisyklės, reglamentuojančios bendrą proporcingumo vertinimo sistemą, taikytiną prieš priimant naujas arba iš dalies keičiant esamas įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą, kartu užtikrinant aukšto lygio vartotojų apsaugą. Šia direktyva nedaromas poveikis valstybių narių kompetencijai, kai nėra suderintų reikalavimų, ir veiksmų laisvei sprendžiant, ar reikia reglamentuoti profesiją ir kaip tai daryti, atsižvelgiant į nediskriminavimo ir proporcingumo principus.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatomis, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, arba vertimasis vienu iš jos būdų, įskaitant profesinių vardų naudojimą ir turint tokią vardą leidžiamą vykdyti profesinę veiklą, kuriems taikoma Direktyva 2005/36/EB.
2. Kai atskiru Sąjungos teisės aktu, pagal kurį valstybėms narėms nepaliekama konkretaus perkėlimo į nacionalinę teisę būdo pasirinkimo laisvės, nustatomi specialūs konkrečios profesijos reglamentavimo reikalavimai, atitinkamos šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.

3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamos Direktyvoje 2005/36/EB nustatytos terminų apibrėžtys.

Kitos vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) saugomas profesinis vardas – profesijos reglamentavimo forma, kai vardo naudojimui profesinėje veikloje ar profesinės veiklos rūšių grupėje pagal įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas tiesiogiai ar netiesiogiai reikalaujama profesinės kvalifikacijos turėjimo, ir, netinkamai naudojant tą vardą, taikomos sankcijos;
- b) priskirtos veiklos rūšys – profesijos reglamentavimo forma, kai galimybė vykdyti profesinę veiklą ar profesinės veiklos rūšių grupei priskiriamą veiklą pagal įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas suteikiama tiesiogiai ar netiesiogiai tik reglamentuojamos profesijos nariams, turintiems konkrečią profesinę kvalifikaciją, įskaitant atvejus, kai veikla sutampa su kitų reglamentuojamų profesijų veikla.

4 straipsnis

Naujų priemonių ex ante vertinimas ir stebėseną

1. Valstybės narės, prieš priimdamos naujas arba iš dalies keisdamos esamas įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, atlieka proporcingumo vertinimą pagal šioje direktyvoje nustatytas taisykles.
2. 1 dalyje nurodyto vertinimo mastas turi būti proporcingas nuostatos pobūdžiui, turiniui ir poveikiui.
3. Prie bet kurios 1 dalyje nurodytos nuostatos pridedamas paaiškinimas, kuris turi būti pakankamai išsamus, kad būtų galima įvertinti, ar laikomasi proporcingumo principo.
4. Priežastys, dėl kurių 1 dalyje nurodyta nuostata laikoma pagrįsta ir proporcinga, turi būti grindžiamos kokybiniais ir, jei įmanoma ir taikytina, kiekybiniais elementais.
5. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodytas vertinimas būtų atliekamas objektyviai ir nepriklausomai.
6. Valstybės narės po priėmimo stebi naujų arba iš dalies pakeistų įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatų, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, atitiktį proporcingumo principui, tinkamai atsižvelgdamos į pokyčius, įvykusius po atitinkamų nuostatų priėmimo.

5 straipsnis

Nediskriminavimas

Priimdamos naujas arba iš dalies keisdamos įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, valstybės narės užtikrina, kad tos nuostatos nebūtų nei tiesiogiai, nei netiesiogiai diskriminacinės dėl pilietybės ar gyvenamosios vietos.

6 straipsnis

Pagrindimas viešojo intereso tikslais

1. Valstybės narės užtikrina, kad įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis ir kurias jos ketina priimti, ir esamų nuostatų pakeitimai būtų pagrįsti viešojo intereso tikslais.
2. Valstybės narės visų pirma apsvarsto, ar 1 dalyje nurodytos nuostatos yra objektyviai pagrįstos remiantis viešąja politika, viešuoju saugumu ar visuomenės sveikata ar kitomis svarbiomis viešojo intereso priežastimis, kaip antai socialinės apsaugos sistemos finansinės pusiausvyros išlaikymas; vartotojų, paslaugų gavėjų ir darbuotojų apsauga; tinkamo teisingumo vykdymo užtikrinimas; prekybos sandorių sąžiningumo užtikrinimas; kova su sukčiavimu ir mokesčių slėpimo ir mokesčių vengimo prevencija bei fiskalinės priežiūros veiksmingumo užtikrinimas; transporto sauga; aplinkos ir miesto aplinkos apsauga; gyvūnų sveikata; intelektinė nuosavybė; nacionalinio istorinio bei meninio paveldo apsauga ir išsaugojimas; socialinės politikos tikslai; ir kultūros politikos tikslai.
3. Išskirtinai ekonominės priežastys arba išskirtinai administracinės priežastys negali būti laikomos svarbiomis viešojo intereso priežastimis, kuriomis grindžiamas galimybės užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis ribojimas.

7 straipsnis

Proporcingumas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatos, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis ir kurias jos priima, arba esamų nuostatų pakeitimai būtų tinkami norint užtikrinti, kad būtų pasiektas iškeltas tikslas, ir neviršytų to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.
2. Tuo tikslu prieš priimdamos 1 dalyje nurodytas nuostatas valstybės narės atsižvelgia į:
 - a) su viešojo intereso tikslų siekimu susijusios rizikos pobūdį, visų pirma riziką paslaugų gavėjams, įskaitant vartotojus, specialistams arba trečiosioms šalims;
 - b) tai, ar esamų konkretesnių ar bendresnių taisyklių, kaip antai nustatytų produktų saugos srities ar vartotojų apsaugos teisės aktuose, nepakanka norint pasiekti iškkelto tikslo;
 - c) nuostatos tinkamumą, kiek tai susiję su jos teikiamomis galimybėmis siekti iškkelto tikslo, ir ar ja to tikslo siekiama nuosekliai ir sistemingai, taip pat ar ji padeda šalinti nustatytą riziką taip, kaip panašiose veiklos srityse;
 - d) poveikį laisvam asmenų bei paslaugų judėjimui Sąjungoje, vartotojų galimybėms rinktis ir teikiamų paslaugų kokybei;
 - e) galimybę naudoti mažiau ribojančias priemones siekiant viešojo intereso tikslo; šio punkto tikslais, kai nuostatos yra grindžiamos tik vartotojų apsauga ir kai nustatyta rizika apsiriboja specialisto ir vartotojo santykiais, taigi nedaro neigiamo poveikio trečiosioms šalims, valstybės narės visų pirma įvertina, ar tikslą galima pasiekti naudojant mažiau ribojančias priemones nei priskirtos veiklos rūšys;
 - f) naujų arba iš dalies pakeistų nuostatų poveikį, kai jos taikomos kartu su kitomis nuostatomis, kuriomis ribojamos galimybės užsiimti profesija ar ja verstis, ir ypač tai, kaip naujomis arba iš dalies pakeistomis nuostatomis kartu su kitais reikalavimais prisidedama siekiant to paties viešojo intereso tikslo ir ar jos būtinos jam pasiekti.

Valstybės narės taip pat atsižvelgia į toliau nurodytus elementus, kai tai aktualu atsižvelgiant į nustatomos arba iš dalies keičiamos nuostatos pobūdį ir turinį:

- a) ryšį tarp profesinės veiklos ar jai priskirtų veiklos rūšių apimties ir reikalaujamos profesinės kvalifikacijos;

- b) ryšį tarp atitinkamų užduočių sudėtingumo ir poreikio, kad jų vykdytojai turėtų konkrečią profesinę kvalifikaciją, visų pirma dėl reikalaujamo rengimo ar patirties lygio, pobūdžio ir trukmės;
- c) galimybę įgyti profesinę kvalifikaciją alternatyviais būdais;
- d) tai, ar tam tikroms profesijoms priskirtos veiklos rūšys gali sutapti su kitų profesijų veikla, ir kodėl;
- e) autonomiškumo lygį užsiimant reglamentuojama profesija ir organizacinės ir priežiūros tvarkos poveikį iškelto tikslo siekimui, visų pirma tais atvejais, kai su reglamentuojama profesija susijusi veikla vykdoma užtikrinus kvalifikuotų specialistų kontrolę ir atsakomybę;
- f) mokslo ir technologinę plėtrą, kuri gali veiksmingai sumažinti arba padidinti specialistų ir vartotojų turimos informacijos asimetriją.

3. 2 dalies pirmos pastraipos f punkte nurodytais tikslais valstybės narės įvertina naujos ar iš dalies pakeistos nuostatos poveikį, kai ji taikoma kartu su vienu ar daugiau reikalavimų, turėdamos mintyje, kad toks poveikis gali būti ir teigiamas, ir neigiamas, visų pirma šį poveikį:

- a) priskirtos veiklos rūšys, saugomas profesinis vardas arba bet kokios kitos formos reglamentavimas Direktyvos 2005/36/EB 3 straipsnio 1 dalies a punkto prasme;
- b) pareigos vykdyti tęstinio profesinio tobulinimo reikalavimus;
- c) taisyklės, susijusios su profesijos organizavimu, profesine etika ir priežiūra;
- d) privaloma narystė profesinėje organizacijoje ar įstaigoje, registracijos ar patvirtinimo sistemos, visų pirma tuo atveju, kai tokie reikalavimai reiškia, kad reikia turėti konkrečią profesinę kvalifikaciją;
- e) kiekybiniai apribojimai, visų pirma reikalavimai, kuriais ribojamas leidimų verstis praktika skaičius ar nustatomas mažiausias ar didžiausias darbuotojų, vadovų ar konkrečias profesines kvalifikacijas turinčių asmenų skaičius;
- f) konkretūs juridinio statuso reikalavimai arba su akcijų valdymu susiję reikalavimai, jeigu jie yra tiesiogiai susiję su vertinusi reglamentuojama profesija;
- g) teritoriniai apribojimai, įskaitant tuos atvejus, kai profesija valstybės narės teritorijos dalyse yra reglamentuojama kitaip nei kitose dalyse;
- h) reikalavimai, kuriais ribojamos bendros galimybės užsiimti reglamentuojama profesija, taip pat nesuderinamumo taisyklės;
- i) reikalavimai, susiję su draudimu ar kitomis asmeninės ar kolektyvinės apsaugos priemonėmis profesinės atsakomybės srityje;
- j) kalbos žinių, būtinų, norint verstis tam tikra profesine praktika, reikalavimai;
- k) nustatytų minimalių ir (arba) maksimalių tarifų reikalavimai;
- l) su reklama susiję reikalavimai.

4. Be to, valstybės narės, prieš taikydamos naujas ar iš dalies keisdamos esamas nuostatas, turi užtikrinti, kad būtų laikomasi proporcingumo principo nustatant konkrečius reikalavimus, susijusius su laikinai ar kartais teikiamomis paslaugomis pagal Direktyvos 2005/36/EB II antraštinę dalį, įskaitant:

- a) automatinę laikinąją registraciją arba pro forma narystę profesinėje organizacijoje ar institucijoje, nurodytą Direktyvos 2005/36/EB 6 straipsnio pirmos pastraipos a punkte;
- b) deklaraciją, kuri turi būti pateikta iš anksto pagal Direktyvos 2005/36/EB 7 straipsnio 1 dalį, dokumentus, kurių reikalaujama pagal to straipsnio 2 dalį, arba bet kokią kitą lygiavertį reikalavimą;
- c) reikalavimą paslaugų teikėjui sumokėti mokesčių arba bet kokias išlaidas, susijusias su administracinėmis procedūromis, susijusiomis su galimybe užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis.

Ši dalis netaikoma priemonėms, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi taikomų darbo sąlygų, kurias valstybės narės taiko laikydamosi Sąjungos teisės.

5. Tais atvejais, kai šiame straipsnyje nurodytos nuostatos susijusios su sveikatos priežiūros profesijų reglamentavimu ir turi poveikį paciento saugumui, valstybės narės turi atsižvelgti į tikslą užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos apsaugą.

8 straipsnis

Informacija ir suinteresuotųjų subjektų įtraukimas

1. Valstybės narės, prieš priimdamos naujas arba iš dalies keisdamos esamas įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar jomis verstis, taikydamos tinkamas priemones suteikia informaciją piliečiams, paslaugų gavėjams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant tuos, kurie nėra atitinkamos profesijos atstovai.

2. Valstybės narės tinkamai įtraukia visus suinteresuotuosius subjektus ir suteikia jiems galimybę pareikšti savo nuomonę. Kai tikslinga ir tinkama, valstybės narės vykdo viešas konsultacijas, laikydamosi savo nacionalinių procedūrų.

9 straipsnis

Veiksminga teisių gynimo priemonė

Valstybės narės užtikrina, kad būtų galima pasinaudoti veiksminga teisių gynimo priemone dėl klausimų, kuriems taikoma ši direktyva, pagal nacionalinės teisės aktuose nustatytas procedūras.

10 straipsnis

Valstybių narių keitimasis informacija

1. Siekdamas veiksmingai taikyti šią direktyvą, valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad skatintų valstybių narių keitimąsi informacija klausimais, kuriems taikoma ši direktyva, taip pat konkretaus profesijos reglamentavimo būdo arba tokio reglamentavimo poveikio klausimais. Komisija sudaro palankias sąlygas tokiam keitimuisi informacija.

2. Valstybės narės informuoja Komisiją apie viešąsias institucijas, kurios yra atsakingos už informacijos perdavimą ir gavimą 1 dalyje nurodytais tikslais.

11 straipsnis

Skaidrumas

1. Priežastys, dėl kurių galima teigti, kad nuostatos, kurios buvo įvertintos remiantis šia direktyva, yra pagrįstos ir proporcingos, ir apie kurias, kartu su tomis nuostatomis, turi būti pranešta Komisijai pagal Direktyvos 2005/36/EB 59 straipsnio 5 dalį, valstybės narės turi įtraukti į reglamentuojamų profesijų duomenų bazę, nurodytą Direktyvos 2005/36/EB 59 straipsnio 1 dalyje, ir Komisija jas turi paviiešinti.

2. Valstybės narės ir kitos suinteresuotosios šalys gali pateikti pastabas Komisijai ar valstybei narei, kuri pranešė apie nuostatas ir priežastis, dėl kurių jas galima laikyti pagrįstomis ir proporcingomis. Komisija savo suvestinėje ataskaitoje, pateiktoje pagal Direktyvos 2005/36/EB 59 straipsnio 8 dalį, tinkamai atsižvelgia į šias pastabas.

12 straipsnis

Peržiūra

1. Komisija ne vėliau kaip 2024 m. sausio 18 d., o vėliau – kas penkerius metus, pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie šios direktyvos įgyvendinimą ir jos vykdymą, įskaitant, be kitų aspektų, jos taikymo sritį ir veiksmingumą.

2. Prireikus su 1 dalyje nurodyta ataskaita pateikiami atitinkami pasiūlymai.

13 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymų ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2020 m. liepos 30 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

14 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

15 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2018 m. birželio 28 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

A. TAJANI

Tarybos vardu

Pirmininkė

L. PAVLOVA
